

PROBLÉME BONUS (11 MARS 2008) PETER KURFÜRST

ZADÁNÍ: HVĚZDA, NACHÁZEJÍCÍ SE 0,8 bpc OD ZEMĚ, MÁ MENŠÍ JASNOT NEŽ OČEKÁVANOU MÁ VNOLÉ DÉLCE 5500 Å O 1,1 mag, MĚŘENO VE FOTOMETRICKÉM FILTRU V DÍKY MEZIHVĚZDNĚ EXTINCI. POUKAZ $Q_{5500} = 1,5$, KDE Q_{5500} ODPovídÁ KOEFICIENTU EXTINCE PŘI 5500 Å A POUKAZ SE PŘEDPOKLÁDÁ, ŽE PRACHOVÁ ZRNA JSOU KULOVÁ S POLOMĚREM 0,2 μm , ODHADNĚTE PRŮMĚRNOU HUSTOTU MATERIÁLU, NACHÁZEJÍCÍHO SE MEZI HVĚZDOU A ZEMÍ. CO MŮŽETE ŘÍCI OHLEDNĚ POLOHY HVĚZDY VE VZTAHU K ROVINĚ MLÉČNÉ DRÁHY?

ŘEŠENÍ: KOEFICIENT EXTINCE $Q(\lambda)$ PRO PRACHOVÉ ČÁSTICE ODPovídÁ: $Q(\lambda) \sim \lambda^{-1}$ (MIEUV ROZPTYL), ZÁROVEN PRO PRACH BUDE Q ODPovídAT POMĚRU MEZI ÚČINNÝM PRŮŘETEM V BARVĚ $\bar{\sigma}_v$ A GEOMETRICKÝM PRŮŘETEM ČÁSTICE S , TEDY $Q = \frac{\bar{\sigma}_v}{S} = 1,5$. ÚČINNÝ PRŮŘET $\bar{\sigma}_v = 1,5 \cdot S = 1,5 \cdot \pi \cdot (0,2 \cdot 10^{-6} \text{ m})^2 \approx 1,885 \cdot 10^{-13} \text{ m}^2$.

DALE MŮŽEME ODVODIT OPTICKOU TLouŠŤOU τ_v V PŘÍSL. SMĚRU (Z POISSONOVY ROVNICE PO ÚPRAVÁCH):

$$\tau_v = \frac{A}{2,5 \log e} = \frac{1,1}{2,5 \log e} \approx 1,013.$$

ZÁROVEN (PŘEDPOKLÁDÁME KONSTANTNÍ EXTINČNÍ VLASTNOSTI V DANÉM SMĚRU) LZE PSÁT: $\tau_v = \bar{\sigma}_v N_D$, KDE $N_D =$ CELKOVÝ POČET PRACHOVÝCH ČÁSTIC VE SLoupci O ZÁKAPĚ 1 m^2 A DÉLCE 0,8 bpc $\Rightarrow N_D = \tau_v / \bar{\sigma}_v \approx 5,375 \cdot 10^{12}$ ČÁSTIC.

HUSTOTA 1 ČÁSTICE (PŘEDPOKLAD $\rho_{\text{ČÁSTICE}} = 1800 \text{ kg/m}^3$):

$$m_{\text{ČÁSTICE}} = \rho V = 1800 \cdot \frac{4}{3} \pi (0,2 \cdot 10^{-6} \text{ m})^3 \approx 6,032 \cdot 10^{-17} \text{ kg}$$

$$\Rightarrow M_{\text{CELK}} \approx m N_D \approx 6,032 \cdot 10^{-17} \text{ kg} \cdot 5,375 \cdot 10^{12} \approx 3,24 \cdot 10^{-4} \text{ kg}$$

STŘEDNÍ KONCENTRACE ČÁSTIC: $n = N_D / V \approx 2,17 \cdot 10^{-7} / \text{m}^3$

PRŮMĚRNÁ HUSTOTA PRACHU: $\rho_{\text{PRACH}} \approx m_{\text{ČÁSTICE}} n \approx 1,3 \cdot 10^{-23} \text{ kg/m}^3$

PRACH $\approx 1\%$ CELKOVÉ HUSTOTY MEZIHVĚZDNĚ LÁTOU

$\Rightarrow$ PRŮMĚRNÁ HUSTOTA MATERIÁLU MEZI HVĚZDOU A ZEMÍ BY MĚLA BÝT $\sim 1,3 \cdot 10^{-21} \text{ kg}$

PRŮMĚRNÁ HUSTOTA MEZIHVĚZDNĚ LÁTOU

V GALACTICKÉM DISKU (PRŮMĚR ~ 25 bpc, TLouŠŤKA POUZE ~ 250 pc) OBNAŠÍ $5 \cdot 10^{-21} \text{ kg}$

$\Rightarrow$ ZMĚNĚNA HVĚZDA BY SE MĚLA NACHÁZET POBLÍŽ ROVINY MLÉČNÉ DRÁHY.